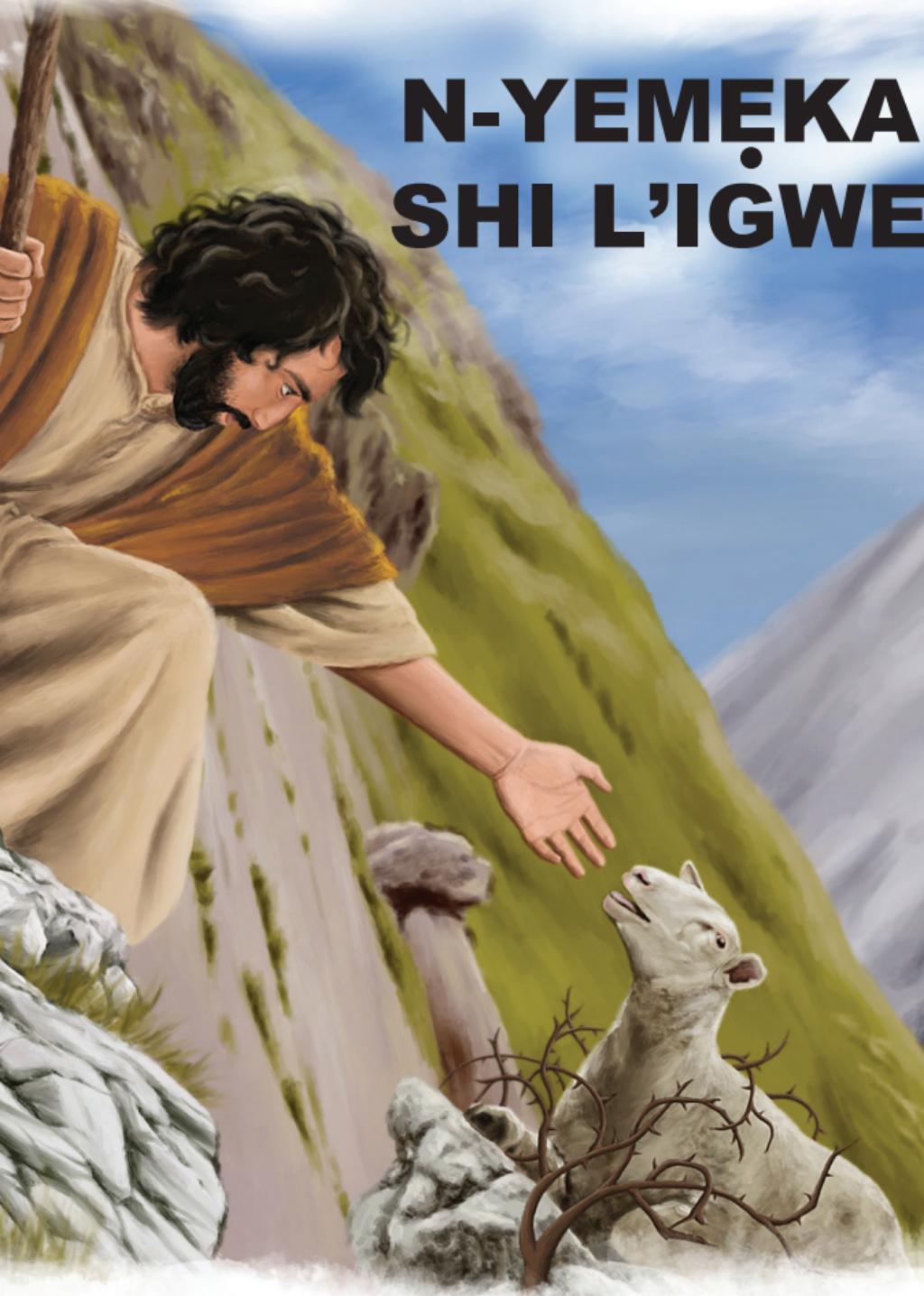

N-YEMĘKA SHI L'IGWE

N-YEMEKA SHI L'IGWE

“N-YEMEKA SHI L'IGWE” bụ erekwo shi l'eka dù iche iche l'ekwo opfu Chileke; mbu eka ezigba iphe dù iche iche. Mu kwetaru L'ekwo, a-dù ike kowa opfu Chileke ree; bụ erekwo opfu Chileke ọbu l'onwiya.

Opfu Chileke shikwa l'igwe. Ooyetajeru obu apfube-eka-oto anoduje agụ gẹ ęgu nri; mẹ ęgu mini. Teke izimanu lwaru nemadzu azụ; ọ paru iphe-eji iya haa; bya anata Nnajiuphu bụ Jizosu Kéreshi g'ọ bya eburu L'ime iya; bya egude Obu iya g'ọ ha kweta l'ọo Nnajiuphu bụ Jizosu Kereshi bụ onye ndzofuta bẹ Nnajiuphu egoshikwa onwiya; mbu nu iya ęhu-utso; waa nchi ọdu doo l'ime ọkpoma iya. Iphe-a nwuru l'ęhu mu l'apha 1937. Eshi teke ono bẹ mu shiepho nođuta l'ęhu-utso ono; waa l'atugba anyi lẹ Nnajiuphu tugbaru ono bya asụ nta. Ọ ya bụ; mu epfurụ ngụ epfushini ngụ iya ike; g'i wota onwongu ye iya l'eka; g'ọ bụru onye ndzofuta ngụ waa Nnajiuphu ngụ nta; m'ọ bụru l'i tiki woduru onwongu ye iya l'eka.

Watson Goodman (1920-2002)

N-YEMOBU CHILEKE

Obenu le Kéreshi nwuhuru l'iswi ehu anyi teke anyi bükwadu ndu eme iphe ej; shi nno goshi le Chileke yenukaru anyi obu.

—Romu 5:8

O to nwekwa n-yemobu ozo, nemadzụ eye ibe iya, ka ọwa; mbụ le nemadzụ gude iswi ehu Ọnya iya; mia ẹnya le ndzụ iya kweta anwuhu. —Jionu 15:13

Eze-iphe-oma yee ehu guu ono shikwapho Jizosu Kéreshi l'eka, onye l'apfushije ike l'iphemiphe, o pfuru anyi. Oo ya bu onye mbụ, Chileke meru o shi l'ọnwu teta nodu ndzụ; ọ bükwaru iya pho be bu onye l'achikota iphe bükotakpo ndu bu eze le mgboko-a. O bu onye yekpooru anyi obu. O bürü obu ono, o yeru anyi ono meru g'o gude ọ nwuhu-chiru anyi anwuhu, anyi gega nwuhu. O bükwarupho mee ya b'o gude toshia anyi l'egbu ono, iphe ej shi kee anyi ono. —Ophulenya 1:5

Le Chileke yenukaru ndiphe obu; yetabe phę iya; k'ophu ọ nuru Nwa lanu, o nweru kpoloko: g'oooburu onye wowaru onwiya ye

Nwa iya ono l'eka; onye ono ta aladu l'iyi;
oonwechiaru ndzu ojejoje. –Japonu 3:16

ONYE JIZOSU KERESHI BỤ

A tukoru kwetakota l'okpobe-opfu ono, Chileke shi domia edomi onoya pfubekpo paa eka mebyi apaa. Chileke goshiru iya anyi; anyi kwetakwa iya pho. Okpobe-opfu obu be pfuru su: Jizosu be byaru le mgboko-a bya aburu nemadzu; Unme Chileke goshi l'o bụ onye pfuberu-eka-oto. Unwu-ojozi-imigwe gudekwapho enya phē huma iya. E pfukotaru ɔhamoha, no le mgboko opfu ehu iya. Ndiphe kweta nkiya; Chileke bya ekuta iya kuba l'imigwe je akwabę iya ubvu, ka l'ubvu. –1 Tímoti 3:16

Le mbulembukpo teme Chileke mee mgboko-a be onye ono, əpha iya bụ Opfu Chileke ono nohawa. Opfu ono be yele Chileke nohawa. Opfu ono bürü Chileke. To bụdu iya bụ; Opfu ono bya aburu nemadzu; anyi l'iya buru. Anyi gude enya anyi huma ɔdu-biribiri iya; mbụ ɔdu-biribiri, gbaru iya nu; eshinu ọ bụ iya bụ Nwa nwoke lanu,

Nna iya, bụ Chileke nwütaru. Iphe, ndzụ iya
 bụ buerupho eze-iphe-oma yee ire-lanụ.

—Jionu 1:1 teme 14a

Iphemiphe-a mekötaru g'e-shi g'iphe
Nnajiuphu shi l'ọnụ onye mpfuchiru iya
pfua vükota; bụ iya bụ iphe ono, e pfuru sụ:
“Humaa lẹ nwamgboko, yee nwoke teke
akwaswee l'a-tsuta ime nwua nwa-nwoke;
iphe ee-ku iya bụ Imánuwelu,” bụ iya bụ:
“Chileke nọ swiru anyi.” —Mátiyu 1:22, 23

Sụ “yębedua yele Nna iya bụ onye lanụ.”
—Jionu 10:30

JIZOSU NWA CHILEKE

Ọo ya bụ l'onye dùwaru ike pfuru
l'edzudzu ọha; pfua lẹ Jizosu bụ Nwa
Chileke bẹ a maerupho lẹ Chileke buwa iya
ebubu l'ehu: tème onye ọbu bukwarupho
l'ehu kẹ Chileke. —1 Jionu 4:15

Ojozi-imigwe ono sụ iya: “Unme Chileke
l'a-bya asopyabe ngu; tème ike k'Okalibe-
Kangokötaru-Nụ l'a-bya bya emee ngu ire

l'ehu. Oo ya bụ; nwa ono, ji-nwụ ono bẹ ee-ku nwa, dù iche kẹ Chileke. –Luku 1:35

Ọ kpukwaduru-a iphe ono l'ọnụ epfu; urwukpu, chagburu ụcha bya aso-kputa phẹ. Olu-opfu shi l'urwukpu ono dafuta sụ: “Onye ọwa-a bụ nwa iya nwoke. Ya yeru iya obu. O jiru iya ẹpho. Unu nümajekwa iphe oopfu!” –Mátiyu 17:5

Ọ sụ Jizosu: “Jiko; kanụru iya onye ọ bụ gẹ ya ekweta nkiya.” Jizosu sụ iya: “I gbe gudewa ẹnya ngu hümawa onye ọbu. Mbụ; ọo ya epfu eyeru ngu nta-a.” –Jionu 9:36, 37

Noo l'oo l'ehu Kéreshi [Kéreshi Jizosu] ono, byaru bya abụru nemadzụ ono bẹ Chileke l'onwiya byaru bya edzua oke egoshikota onye ya bụ. –Kolósi 2:9

JIZOSU KORU ANYI ONYE ỌBU

Ọ sụ phẹ: “Unubedula shi l'eka lwaru ali; ọle yebedula shi l'imeli. Unu bụ ndụ kẹ mgboko-a; obenu lę yebedula ta budu onye kẹ mgboko-a.” Jizosu sụ phẹ: “Iphe unu

a-maru bụ ọwa: a byakwa anwụ Ébirihamu;
‘ya bùwaru onye ya bụ.’ ”

—Jionu 8:23 teme 58

Jizosu sụ phẹ: “Ọ kwa yébedua l’onwiya
bụ nri ono, anuje ndzụ ono; onye
byapfutaru iya nụ bẹ ẹgu ta yikwa gubaa
ozo; ọphu ẹgu mini abyakwa agubaa onye
kweru nōdu iya l’eka.” —Jionu 6:35

“Sụ: nta-a, ya nōkwadu lẹ mgboko-a bụ
yébedua bụ iphoror kẹ ndụ mgboko-a.”

—Jionu 9:5

Tọ bụdu iya bụ; Jizosu sükwa phẹ ozo:
“Gẹ ya pfukwaa ya g’o doo unu enya ree:
Ọo yébedua bụ ọguzo ẹka aachibaje aturu.”

—Jionu 10:7

Jizosu sụ iya: “Ọ kwa yébedua, bụ Jizosu
bụ onye ono, emeje ndụ nwụnhuhawaru
anwụhu; ẹphe eshi l’ọnwu teta; ya anụ phẹ
ndzụ.” Sụ: “Iphe bụ onye woru onwiya ye
iya l’eka a-nōdu ndzụ obetakpọ ọ nwụhu
anwụhu.” —Jionu 11:25

Sụ phẹ: “Iphe unu anoduje eku iya bụ
‘O-zì-iphe’ bya eku iya ‘Nnajiuphu’. Ọphu

unu ekuswekwaru; kele ọ bụkwaa iphe
onoya bẹ ya bụ.” –Jiọnu 13:13

Jizosu sụ iya: “Ọo yébe Jizosu l'onwiya bụ
uzo ono; ọ bụru iya bụ ọkpobe-opfu ono;
bya abükwaru iya pho bụ ndzụ ono. Ọ tọ
dudu onye abyapfuta Nna g'ọ tọ bụ l'eka
yébe Jizosu bẹ onye ọbu e-shi.”

–Jiọnu 14:6

IPHE OHUMALENYA JIZOSU HARU MEE

Noo ya bụ; ọ karu ikpoto ndụ ono g'ephe
noduchaa anqo l'eka ono, nweswa du
kirikiri ono. Ọ bya achịta ishi buredi ise
ono waa ema labo pho; bya apalia enya
imeli; kele Chileke ekele kę nri ono; bya
eworu iya nyawashia chiru nụ ndụ etsoje iya
nụ. Ndụ etsoje iya nụ woru iya keshiaru
ikpoto ndụ ono. Ephe tuko rijichaa ẹpho.
Ephe bya atutukobe ndụ ọphu e riphodoru.
Ọ ji nkata iri l'ebو. Unwoke, yi le ndụ ono,
riru nri ono beru l'ụnu unwoke iri l'ebو
l'unwoke ụkporo iri; a gufukwa unwanyi
l'ụnwiegirima. –Mátiyu 14:19-21

Sáyimonu su iya: “Anyi tukoru ényashi mgburugburu sekota akanya iya; o buru ke mmanu. Ole eshinu i pfuru nno be ya aghakwaa ugbu obu ye le mini.” Ephe meé ya pho nno bya anwukoo ikpoto ema, jiru ugbu ono; k’ophu o gbéeme g’o laka ugbu.

—Luku 5:5, 6

Noo ya; umadzu labo, l’atsu ishi noduwa l’aguga etsu-uzo. Ephe numaephoh l’oo Jizosu aghata; ephe chishia su: “Nnajiuphu; gube o-shi-l’okpa Dévidi; g’imemini ephebe ndu-ishi dunu ngu.” Jizosu pfuru doo bya ekua phé bya asu phé: “?Bu gunu be o du unu ge ya meeruunu?” Ephe su iya: “Nnajiuphu; mee phé g’ephe wata aphu uzo.” Imemini phé gude Jizosu. O bya ebyichaa phé eka l’enyah. Teke ono kwapho ephe phuaha uzo bya etsoru iya.

—Mátiyu 20:30 teme 32b-34

JIZOSU KERESHI BU ONYE MERU IPHEMIPHE; BYA ABUKWANIPHO CHIOJEJOJE

Noo l’oo l’eka iya be Chileke shi mekota

iphe bükpo iphemiphe, bụ ọphu dù l'imigwe mè ọphu dù lè mgboko; ọphu ẹnya ahumaje mè ọphu a ta hụmadu l'ẹnya; mbụ ndụ eze ojozi-imigwe; mè ndụ bụ nnajioha; mè ndụ ọ-chị-ọha g'ephe hakotakpo; mè ndụ ọphu nọ l'oke ọkwa, nökota l'imigwe. Oo yębedua, bụ Kéreshi ono bę Chileke shi l'eka iya mee iphemiphe kpọ; teme ọ bụru iya bę o meru iya doberu. —Kolósi 1:16

Mè k'ọphu onyemonye e-pfu l'edzudzu ọha l'oo Jizosu Kéreshi bụ Nnajiuphu; shi egube ono kwabę Chileke, bụ Nna ubvu.
—Filipayi 2:11

“Ọ ya bụ; g'o doo Izurelu mgburugburu ẹnya rengurengu lè Chileke mewaru Jizosu ono, unu kpopyaberu l'oswebe ono g'o bụru Nnajiuphu bụru Kéreshi, bụ Onye Ndzofta ono.” —Ndụ-Ishi-Ozi 2:36

Kele Kéreshi nwụhuchaaru bya adzuru ndzụ ozo g'oo-bụru Nnajiuphu ndụ nwụhuru anwụhu; mè kę ndụ dzụ ndzụ.
—Romu 14:9

JIZOSU KERESHI BỤ ONYE EKPE ONYEMONYE IKPE

Sua; gube nwôdumeka; ?denu g'o gude i
nôdu agbarwushi nwanna ngu l'ime obu
ngu? Ozoo; ?o meru imagha bę o gude i
nôdu akpo iya ębo l'afu? ?Tị madu lę g'anyi
ha l'e-mecha pfukotaru l'iphu Chileke; onye
bụ iya l'e-kpekota anyi ikpe? –Romu 14:10

Sua; nyatakwa lę Kéreshi Jizosu ono, bụ
iya bụ onye e-kpe ndụ nọ ndzụ mę ndụ
nwuhuru anwuhu ikpe ono a-lwa azụ ujiku
lanụ bya egoshi l'oo ya bụ eze. Oo ya bụ;
mu nōakwa l'iphu Chileke yee Kéreshi
Jizosu ono anmaru ngu okable anmashiru
ngu iya ike. –2 Tímoti 4:1

“Obenu lę teke Abubu-Ndiphe a-nôdu
egbu nwijinwii abya yee iphe bukota ụnwu-
oji-imoigwe l'ophu bę oo-nôdu l'aba-eze iya,
egbu nwijinwii. Teke ono bę ndiphe
mgburugburu e-dzukota l'iphu iya. L'oo bya
eworu phę hоo g'onye nche-aturu, l'ahoshije
eghu l'eka aturu iya kuru; dobe phę iche
iche-a.” –Mátiyu 25:31, 32

Ọ tọ dükwa onye Nna egude ẹka iya ekpe ikpe; o wokotaakwaru k'ikpe ye Nwa iya ono l'ẹka. –Jionu 5:22

O ziru phẹ g'ephe zikashiaru onyemonye ozi-ọma ono. Sụ g'ephe saaru iya ndiphe l'ọ bụ iya bẹ Chileke meru onye e-kpe ndụ dzụ ndzụ mẹ ndụ nwụhuru anwụhu ikpe.

–Ndụ-Ishi-Ozi 10:42

ỌO L'EKA KERESHI KPOLOKO BẸ EE-SHI GBAFUTA NEMADZỤ

Jizosu sụ iya: “Ọo yẹbe Jizosu l'onwiya bụ ụzo ono; ọ bụru iya bụ ọkpobe-opfu ono; bya abukwaru iya phọ bụ ndzụ ono. Ọ tọ dudu onye abyapfuta Nna g'o tọ bụ l'ẹka yẹbe Jizosu bẹ onye ọbu e-shi.” –Jionu 14:6

“Ya sụru unu l'o noo iphe meru g'o gude unu je evuru iphe ejì, unu meru l'ishi g'unu vu iya nwụshihu; mbụ unu a-nodukwa l'iphe ejì unu ono nwụshihu; gbaha mẹ unu bya bya ekweta l'ọ ‘Ya bụ onye ono, ya sụru lẹ ya bụ.’ ” –Jionu 8:24

Ọ bụru gẹ Jizosu ono tukoadaru gẹ Chileke tüberu medzukọta bẹ ọ bya abụru

onye adzofutaje iphe bụ ndụ eme iphe o pfuru; ẹphe abụru ndụ ọ dzofutaru je adụwaruro ya. –Híburu 5:9

Kele onyemonye mewaru iphe ejị; gude ẹgube ono nafụ onwiya ubvu, dù biribiri, Chileke meru g'ọ kwabẹ iya. Obenu lẹ Chileke gudewa obu-imemini meeru onyemonye eze-iphe-oma; nata phẹ gẹ ndụ pfuberu-eka-oto. Iphe ono buerupho iphe ọma, Chileke meru anyi. Iphe o gude ọ bụru iphe ọma, Chileke meru anyi bụ lẹ Chileke shiwa Kéreshi l'eka gbata anyi l'iphe ejị, pyịtaru anyi l'ekpiri. –Romu 3:23, 24

Ọ tọ dudu onye ọzo adụ ike adzofuta anyi gbaha Jizosu Kéreshi kpoloko. Ebe ọ dukwa ẹpha onye ọzo lẹ mgboko-a mgburugburu, Chileke meru g'a maru; mbụ ẹpha, a-dụ ike dzofuta nemadzụ gbaha kẹ Jizosu ono nwékiya. –Ndụ-Ishi-Ozi 4:12

Chileke ta tukwaru anyi eka g'an yi bụru ndụ ya a-tukoshi oke-ehu-eghu iya. Ọ tuchiaru anyi eka g'an yi bụru ndụ ya e-shi Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi l'eka dzofuta. –I Tesalonáyika 5:9

QO L'EKA KERESHI KPOLOKO BE EE-SHI GBAFUTA NEMADZU

Obenu l'unubedula be Chileke mewaru unu le Kéreshi Jizosu tugba bürü nanu; teme ọ byakwapho emee ya; ọ bürü mmamiphe k'anyibedula. Qo ya be o shi l'eka; ọ bürü iya bu l'anyi aburu ndu pfuberu-eka-oto l'iphu Chileke. Anyi shi iya l'eka bürü ndibe Chileke; bya aburu ndu, ọ gbataru l'iphe ejí, pyitaru anyi l'ekpíri.

-1 Kórintu 1:30

Anyi nodu epfuje anu iya su iya g'o mee g'unu gudejekwapho ehu-utso keleje Chileke, bu Nna ekele l'iphemiphe ono. Noo l'oo ya bu onye meru; unu bürü ndu gbaru g'unu le ndu nkiya gbaru mgba l'iphe ọ kwakóberu ndu nkiya l'eka ono, bu iphoró dukota iya ono; bu iya bu eka Chileke bu eze. Noo l'oo dzofutawaru anyi l'eka, ochii nweru ike bya ewota anyi je edobe l'eka Nwa iya ono, o yeru obu bu eze. Chileke ono shi l'eka Nwa iya ono gbata anyi bya agukwaarupho anyi nvu l'iphe ejí, anyi meshiru. -Kolósi 1:12-14

“Abubu-Ndiphe byaru acho ndu tephahuru etephahu g’oo-dzofuta phẹ.” –Luka 19:10

No iya; ndu bu ogeranya ono nodu agu ebvu ɔphúú asuje: “Oo ngu gbaru k’ewota ékwo ono; nyashia ya iphe ɔhubama ono, e gude nyachishia ya ono. E gburu ngu ebugbu; I gude mee ngu gbataru Chileke nemadzu; mbu ndu shigba l’ipfu l’ipfu g’ipfu hagbukpo l’ophu; Mè lè ndu shikota l’iphe bükota opfu-alị ndu du l’iche l’iche, nọ lè mgboko-a; Mè mkpükpu mkpükpu gẹ mkpükpu hakpoo l’ophu; Mèkpo ɔhamoha kpoo mgburugburu.” –Ophulenya 5:9

KERESHI GUDE MEE YA DOSHIA OPFU

Oo ya bu l’eshinu Chileke shiwa l’anwuhu, Jizosu nwuhuru; gụa anyi lè ndu pfuberu-eka-oto l’iphu iya bẹ ọo-kabakpokwanu adu ike shi l’eka Kéreshi ono dzofuta anyi; g’o töö tu-koshidu anyi oke-ehu-eghu iya.

–Romu 5:9

Mbu-a; Nwa iya ono, bu Jizosu bẹ gbashikwaru mee ya; gude gbata anyi; teme

ọ bụkwaru iya pho bụ lẹ Chileke aguaru
anyi nvụ l'iphe ejị anyi. Sua; eze-iphe-oma
ono bürü iphe ọma, kwatakpooру paa eka
bẹ o meęberu anyi egube ono.

—Efesosu 1:7

“Unu ngụ-dzuru iya g'unu ha; ọwa-a bụ
mee ya, a gbashiru l'iswi েhu igwe ọha
k'ophu Chileke a-guru phẹ nvụ l'iphe ejị.
Chileke gude mee ya ono eme g'ogbandzu,
shi iya l'eka vuru ire.” —Matiyu 26:28

Unu nyatajékwa iphe, o phuru Chileke
tēmanu ọ gbata unu l'eka mkpokoro umere
ono, unu nwütaru l'eka nna, nwuru unu
phẹ ono. Iphe o gude pfua aswa ishi unu
gbata unu ta bukwa iphe emebyihu
emebyihu g'okpoga-mkpola-ochaa mē
mkpola-ododo. Iphe o gude gbata unu bụ
mee ono, aswa iya paru eka ono; bụ iya bụ
mee Kéreshi. Kéreshi ono bẹ dụ gẹ nwaturu,
e gude eje egwe ngweja; nwaturu, adukpoda
eka ụta dụ iya l'ehu ilile; tēme ebe ọ dudu
eka iphe tūporu iya l'ehu. —1 Pyita 1:18, 19

Obenu teke anyi bu l'iphoro gẹ yębedua
nọ l'iphoro-a; ọo ya bụ l'anyi lẹ nwibe anyi
tugbaru; mee Jizosu, bụ iya bụ Nwa Chileke

nodu asafukotaje anyi iphe ejí, anyi meru g'ó ha. -1 Jionu 1:7

Ole o tó bádu-a ono nwékiya; anyi etekwaphó eswa ɔnodu anyi lè Chileke. Iphe ono báru iphe shi Jizosu Kéreshi l'eka, bú iya meru anyi báwaru ɔnya Chileke nta-a. -Romu 5:11b

ADZOFUTA SHI L'EWORU ONWONYE YEE KERESHI L'EKA

Qo l'oo lè Chileke menükaru eze-iphe-oma meru g'o gude o dzofuta unu. Adzofuta, o dzofutaru unu shi l'ekweta, unu kwetaru kę Kéreshi. O tó dudu iphe unu eyebaa ya. Adzofuta ono ta bádu obunggo k'iphe unu setaru l'akanya; o buepho iphe ɔma, Chileke meru unu kę mmanu. Ophu o bákwani iphe unu e-gude eku onwunu k'egube iphe unu meru. -Éfesosu 2:8, 9

Qo ya bú lè Chileke gúwaru anyi lè ndú pfúberu-eka-oto opfu l'anyi woru onwanyi ye iya l'eka. Nta bę anyi shiwa l'eka Nnajiuphu anyi, bú Jizosu Kéreshi; ęhu düwa anyi guu l'ɔnodu anyi lè Chileke.

-Romu 5:1

“Woru ndzụ̄ ngu ye l'eka Jizosu, bụ Nnajiuphu ḡe Chileke adzoo ḡu l̄e ndibe ngu g'unu ha.” —Ndụ-Ishi-Ozi 16:31b

Onyemonye, Chileke nwuru; alwụ-kpeje iphe mgboko; ka iya ike. Ọ bụru l'oo l'anyi wowaru onwanyi ye Chileke l'eka meru iphe anyi lwụ-kpewaru iphe mgboko; t̄ru okoo kpua ya. —1 Jionu 5:4

Ęphe jia ya sụ iya: “?Bụ ḡunu b̄e ęphe anodu eme l'ọ bụru iya bụ l'ęphe eje ozi Chileke?” Ọ sụ phę: “Iphe bụ iya bụ ozi Chileke bụ g'unu woru onwunu ye l'eka onye ono, Chileke yeru g'ọ bya ono.”

—Jionu 6:28, 29

Ndụ ọwa-a, e deru edede-a bụ g'ee-gude iya kweta l'oo Jizosu bụ Kéreshi ọbu, Chileke kweru ukwe iya, bụ Nwa k̄e Chileke; waa g'unu woru onwunu ye iya l'eka g'unu eshi iya l'eka nweru ndzụ.

—Jionu 20:31

OBU IMEMINI CHILEKE

Unu g'anyi kele onye ono, bụ Chileke bya aburu Nna k̄e Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu

Kéreshi. Oo ya bu Nna ọphu aphụ obu-imemini nkiya nyíberu anyibe; bya abụru Chileke, bu iya bẹ ndụ-mobu l'ophu shikota l'eka. –2 Kórintu 1:3

O dzofuta anyi. Adzofuta ono ta bụkwa kẹ l'oo iphe anyi gude eme oma meta; obenu l'ọ buepho obu-imemini, ọ phürü anyi. Adzofuta ono shi l'asasa, ọ saru obu anyi g'Unme dù Nsọ mee anyi g'anyi bürü ndụ, a nwürü ọzo; mekwaapho ndzụ anyi g'o bürü ndzụ ọphúú. –Táyitōsu 3:5

Oo ya bu; g'obu shihu anyi ike g'anyi jerwua aba-eze Chileke gedegede, bu iya bu ẹka Chileke nọ; bụkwaru iya pho bu ẹka ọogbeje emeru anyi eze-iphe-oma; gẹ Chileke aphuaru anyi obu-imemini; yejekwarupho anyi ẹka mẹ mkpa byaru anyi. –Híburu 4:16

G'anyi jaa Chileke ajaja. Oo ya bu Nna Nnajiuphu anyi Jizosu Kéreshi. O phuwaru anyi obu-imemini ọphu nyíberu g'aa-tụ ọnụ iya. O mewaru Jizosu Kéreshi: o shi l'ọnwu teta nodu ndzụ. O gbe l'ono nwụ-phu anyi azụ ọzo. Nta bẹ anyi elewa enya ndzụ ọphu

anyi a-dzuru jasụ lẹ tututu lẹ mịmimi.

-1 Pyita 1:3

CHILEKE EKU ANYI G'ANYI BYAPFUTA IYA

Unme Chileke ono yee nwanyi ọphúú ono tuko sụ: “Bya-o!” G’onye nụmakpooru iphe-a sụ: “Bya-o!” G’onye ẹgu mini agụ byakwa! G’onye ọ du iya g’o bya byakwa g’ee kee ya ya kẹ mmanụ g’o ngụa. Ọ mini ono anuje ndzụ ojejoje. —Ophulenya 22:17

O beephø lẹ mboku agba l’upfu ọha, bụ iya bụ mboku, kacha mkpa l’obo-iphe ọbu; Jizosu gbalihu pfuru apfuru raa ya arara sụ: “Onye mini agụ g’onye ono byapfuta iya bya anguta ọkpobe mini.” —Jionu 7:37

Jizosu huma iya; ẹhu ghuaha ya eghu. Ọ sụ phẹ: “Unu hakwaa ụnwegirima g’ephe byapfuta iya. Unu ta kposhikwa phẹ abyabya; kele ọ bụ ndu du nno bẹ eka Chileke bụ eze bụ nkephẹ.” —Maku 10:14

“Sua; unu byapfuta yébe Jizosu; unubé ndu esegbu onwunu l’akanya; teme unu

vuru iphe, anyi-erwa; ya e-zí iya unu g'unu atúta unme." —Mátiyu 11:28

Ọ gbaephó l'eri nri ono; o zia onye ozi iya g'o je ekua ndú e ziru lè nri ono sú phé g'ephe bya; l'iphemiphe dúwa ree.

—Luku 14:17

Ọ Chileke ono bẹ́ bù onye dzoru anyi; bya ekua anyi sú g'anyi bya aburu ndú nkiya. Iphe meru g'o gude ọ dzofuta anyi ono ta búkwa kẹ ree, anyi metaru l'onwanyi. Iphe o gude mee ya búekwapho l'ọ búhawa iphe ọ tubehawaru l'o noo gẹ ya l'e-me iya. Ono búkpoerupho eze-iphe-ọma, o meru anyi. Eze-iphe-ọma ono, o meru anyi ono bẹ́ o shikwarọ l'eka Kéreshi, bù Jizosu mehawaruro anyi tème o meje mgboko.

—2 Tímoti 1:9

Ọ TỌ BÚKWA ỌHA L'OHPU BÙ ỤNWU CHILEKE

Waa g'ee-gude maru ndú bù phé bù ụnwu Chileke; mè ndú bù ụnwu Obutuswe bù ọwaa; onyemonye ete emejedu iphe l'uzo pfuru ọto te shikwa lè Chileke; ọphu onye

eyeduru nwanna iya obu eshikwapho le
Chileke. -1 Jiønu 3:10

L'ọ kwa iphe bükpo ndụ kweru g'Unme
dụ Nsọ bụru onye anodu edu phẹ nụ bụ
ụnwu Chileke. L'Unme dù Nsọ, Chileke
nuru unu ta bükwa Unme, e-me g'unu bụru
ohu l'iphu Chileke; ọzoo gẹ ndzụ Chileke
bya aguaha unu ọzo. Iphe Unme ono
emejechia bụ l'oomeje g'unu bụru ụnwu kẹ¹
Chileke. Eshinu Unme ono bu anyi ebubu
l'ehu bẹ anyi ekuje Chileke "Nnana".

-Romu 8:14, 15

Noo g'o gude Chileke pfukwaapho sụ:
"Unu hofuta onwunu l'echilabọ phẹ bya
anodu iche. Unu te yejekwa eka l'iphe e
merwuru emerwu gẹ ya a-natakwanụ unu.
Ọo ya bụ gẹ ya a-bụru nna unu; Unu a-bụru
ụnwu iya nwoke mẹ ụnwu iya nwanyi." Noo
iphe Nnajiuphu, bụ Okalibe-Kakota-Ike
pfuru bụ ono. -2 Kórintu 6:17, 18

Ole iphe bükpo ndụ nataru iya nụ; mbụ
ndụ woru onwophẹ ye iya l'eka; ndụ ono bẹ
ọ suwaru g'ephe bụru ụnwu Chileke.

-Jiønu 1:12

?BU QNU GUNU BE CHILEKE YERU LE K'IPHE ATSU ATSUTSU?

Sua; iphe shigbaa l'uche amadu doru enya. İ humaru ʉrwuali; i humaru eme ejo umere, rehuru erehu; i humaru iphere abvụ l'iphu; egwe ejá mè agwo nshi; esephe opfu; mè alwụ օgu; mè iji-enya; mè obu-օku; mè akpa enya; mè ekekashi onwonye nòdu eko l'iche l'iche; enya-pfúrupfuru; mè angunuka mée; mè eri angu-sweshi iphu; mewaro iphe du ,egube ono. Noo iphe shigbaa l'uche amadu. Sua; ḡe mu lókwaa unu eka lè nchị ḡe mu lohawaru iya unu; ndu eme nno ta abahukwa l'eka Chileke bu eze.

—Galéshiya 5:19-21

G'anyi watanu eme umere, gbaru anyi l'ememe l'iphoro k'eswe. G'anyi haa eri angu-sweshi onwanyi iphu; haa angunuka mée. G'anyi gwobé emephe k̄e nwanyi; ozo eme k̄e nwoke; m̄ekpo ejo umere ozo. Anyi ahakwaapho emephe opfu; haa iji-enya. Ochia iphe unu e-meje bu g'unu tukokpoephō umere Nnajiuphu, bu Jizosu

Kéreshi meje g'ọha. Unu ta hàkwaru obu
egube nemadzụ, unu shi bṣru ụzo; mbụ
k'ọphu unu e-mejeephō ejo iphe agụ iya
nu. —Romu 13:13, 14

ABURU ONYE IRE-LANU TEKE ASUKWA

Jizosu sụ iya: “‘Yee Nnajiuphu, bụ Chileke
ngu obu ngu g'ọ ha. Gude ndzụ ngu g'ọ ha;
mẹ uche ngu g'ọ ha yee Chileke obu.’ Ono
bụ ekemu, kakota shi bya aburu iya kpochiru ishi.” —Mátiyu 22:37, 38

Jizosu tughushiepho; nwoke lanu gude oso
gbapfuta iya bya egbushi ikpere l'alị l'iphu
iya bya ajia ya sụ: “Ọnyibe, duebe ree; ? bụ
gunu bẹ ya e-me gẹ ya nweru ndzụ ojejoje?”
Jizosu sụ iya: “?Bụ gunu meru iphe o gude
ị nodu eku iya onye duebe ree? Ọ to dudu
onye bụ onye duebe ree; agufu Chileke
nwékiya. I mawaru iphe ekemu Chileke
suru g'e meje: ‘Te gbukwa ọchi; ọphu i
rikwa ogori; ọphu i zikwa oshi; ọphu ị
dzukwa ụka; ọphu i mekputakwa nemadzụ
ibe ngu; kwabeje nna ngu yee ne ngu

ubvu.' " Nwoke ono su iya: "Eshinu ya bu nwata ta dukwa iphemiphe ono ophu ya mebyijeru." Jizosu lee ya enya bya eyee ya obu bya asu iya: "Iphe lanu bu iphe phodukwaduru ngu nu: laa je erekota iphemiphe, i nweru; woru iphe i retaru iya keeru ndu akpa nri. Oo ya bu; l'ii-nweru okpobe iphe l'eka Chileke no." Su iya: "I -mechaa nno; bya etsoru iya." O numaephoh iphe ono, Jizosu pfuru ono; ehu daa ya dzuu; o dzuru iphu tugbua; kele o bu onye nwenukar u iphe.

—Maku 10:17-22

TE KWEKWA G'E DUSWEE NGU UZO

Unu te kwekwa g'e duswee unu uzo; Chileke ta bukwa onye akwa eswe; o noo l'oo iphemiphe, onye kuru be oowotaje akpuru iya.

—Galéshiya 6:7

Unwu mu; unu te kwekwa g'o dudu onye e-me unu mpurupuru enya duswee unu uzo l'iphe ke Kéreshi. Onye eme iphe l'uzo, pfuru oto be bukwa onye pfuberu-eka-oto ge Kéreshi bukwapho onye pfuberu-eka-oto. Onye eme iphe ej i bu k'Obutuswe; kele

Obutuswe anoje emeswe Chileke eshikpoo
lẹ mbụ. Iphe, Nwa Chileke byadoru bükwa
g'o mebyia iphe Obutuswe emeemebyi.

–1 Jionu 3:7, 8a

?Unu ta madu lẹ ndụ apfubeduru-eka-oto
bẹ ụzo aduduru l'eka Chileke bụ eze? Unu
te kwekwa g'e duru unu ghaa ụzo. Ndụ
ührwuali; mẹ ndụ agwọ nshi; mẹ ndụ eri
ogori; mẹ onye nwoke ejepfije nwoke ibe
iya gę yę l'iya kwaa gę nwanyi; mẹ ndụ oshi;
mẹ onye ẹnya-pfūrupfuru; mẹ ndụ
angughajeru mée eka; mẹ ndụ evuje nnu
azụ; mẹ ndụ ana nfụ; ta dukwa g'ephe ha
mẹ onye lanụ, abahụ l'eka Chileke bụ eze.

–1 Kórintu 6:9, 10

Ole-a; unu bükwaru ndụ eme opfu ono
ememe; ta bükwaru ndụ anụ iya anunu
kpúrumu; kélé ono bükwa eme onwunu
eswe. –Jiémusu 1:22

Kélé onye rịru lẹ ya bụ iphe l'eka ọ dudu
iphe, ọ bụ; onye ono bükwa onwiya bẹ
oome eswe. –Galéshiya 6:3

Kélé ọ dudu igwerigwe ndụ a-zaru ępha
yębe Kéreshi bya. Onye ọphu nọnụ l'ọo-sụ:

“Ọo ya bụ Kéreshi ọbu;” ephe eshi l'eka
ono daphua ndụ dù igwerigwe.

—Mátiyu 24:5

UGWO IPHE-EJI BỤKWA ANWỤHU

Sua; ọ kwa nwoke lanụ bẹ iphe eji shi
l'eka bata lę mgboko. Ọnwu shikwapho
l'iphe eji ono batakapho lę mgboko. Ọo ya
 bụ; Ọnwu shi nno swiru iphe bükpo
nemadzụ; kélé onyemonye mewaru iphe eji.

—Romu 5:12

Ọo ya bụ; teke ẹgu ejo iphe tsütaru ime;
l'Ọonwua iphe eji; iphe eji kagheephō;
l'Ọonwua anwụhu. —Jiémusu 1:15

L'eseje eme iphe dù Unme dù Nsọ ree
bükwa ndzụ; bụru ẹhu agu. Eshibe ite eme
iphe agụ obu ẹgube nemadzụ, anyi shi bụru
teke anyi shi anoje eme ejo iphe, agụ anyi
bükwanuru anwụhu bụ urwu, eeritajẹ iya. Ọ
bụru iphe ono meru g'o gude onye shiberu
ite emeje iphe agụ ẹgube obu iya ono bụru
ohogu Chileke. Ọ to mejedu iphe ekemu

Chileke pfuru; mbụ ẹbe ọo-dudu ike eme
iya ememe ophu. —Romu 8:6, 7

Iphe ejị bükwa anwụhu bẹ o gude apfụ
nemadzụ ugwo. Iphe oma, Chileke anụ
bükwanuru ndzụ ojejoje ophu shi
Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi l'eka.
—Romu 6:23a

?Buhunu urwu gụnu bẹ unu ritaru l'ejo
iphe ono, unu shi eme ono? mbụ iphe ono,
iphere iya byaru adụ unu nta ono. L'eka ọ
süberu ishi bükwa anwụhu. —Romu 6:21

KERESHI LWU-KPERU ANWỤHU

A -bya l'abubu ọ bụ Chileke; Chileke shi
l'ike ọphu o gude mee ya o shi l'ọnwu teta
dzuru ndzụ egoshi l'ọ bụ Nwa iya.

—Romu 1:4

O pfuchaephō nno bya arashia ya ike sụ:
“Lázarosu; lufuta!” Nwoke ono, nwụhuru
anwụhu ono futa yele ekwa ọcha ono, e
gude phuchia ya eka mè ọkpa; mè ekwa
odzu ọphu e gude phuchia ya iphu. Jizosu
sụ phẹ: “Unu tóshichaa ya iphe ono g’o tügen-
bua.” —Jionu 11:43, 44

“Iphe meru g’o gude Nna iya yee ya obu bụ lẹ ya tūru ishi ndzụ iya; k’ophu ya a-nataphu iya azụ. Ọ tọ dükwa onye bụ iya nataru iya ndzụ iya ono. Ọ kwa yębedua tūru obu iya onyo tūa ishi ndzụ iya Ọbu. Ọo yębedua bę ọ dù l’eka. Ya -sụ lẹ ya a-tụ iya; ya atūa ya. Ya -sụ lẹ ya a-nataphu iya azụ; ya anataphu iya azụ. Noo iphe Nna iya ziru iya gę ya mee bụ ono.” –Jionu 10:17, 18

Ọo yębedua bụ onye nọ ndzụ ojejoje. Abyabya, ya byaru lẹ mbụ bụ gę ya nwụhu; ya nwụhukwa Ọbu; obenu; humanu lẹ nta bę ya dzuwa ndzụ ojejoje. Ọ kwa iya gude ire-igodo, eegudeje tūhaa eka Ọnwu nọ; bya egude ire-igodo ali-maa. –Ophulenya 1:18

Iphe bụ Ọhogu ikpazu, oo-mebyi ịrè iya bụ Ọnwu. –1 Kórintu 15:26

EKEMU CHILEKE

“Ya sụru-a; ? bụ ekemu ole bụ ekemu, kpọ-chiru ishi l’iphe bụ ekemu g’o ha?” Jizosu sụ iya: “‘Yee Nnajiuphu, bụ Chileke ngu obu ngu g’o ha. Gude ndzụ ngu g’o ha; mę uche ngu g’o ha yee Chileke obu.’ Ono

bụ ekemu, kakota shi bya aburu iya kpọ-chiru ishi. Ophu tsotaru iya nụ, dụhukwapho g'ono bụ: 'Yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru onwongu.' Oo l'ekemu labo-a bẹ iphe bukota ekemu g'ọ ha yee iphe ndụ mpfuchiru Chileke deru l'ekwo tuko g'ọ ha kpakọo." —Mátiyu 22:36-40

Jizosu sụ iya: "Ekemu, kachakpọ mkpa bụ: 'G'unubẹ ndụ Izurelu nüma lẹ Nnajiuphu, bụ Chileke anyi buekwa iya pho bụ Nnajiuphu kpoloko. G'i yee Nnajiuphu, bụ Chileke ngu obu ngu g'ọ ha. G'i gude ndzụ ngu g'ọ ha; mẹ uche ngu g'ọ ha; mẹ ike ngu g'ọ ha yee Chileke obu.' Ekemu ọzo, etso iya nụ bụ g'i yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru onwongu. Sụ: ọ to duedu ekemu, kabakpọ ẹbo-a shi." —Maku 12:29b-31

Sụ phẹ: "Oo ekemu ọphúú bẹ ya aturu unu. Unu yee nwibe unu obu; mbụ g'ọ buerupho gẹ ya yeru unu obu bụ g'unu e-yeje nwibe unu." —Jionu 13:34

I TỊ NAHUKWA CHILEKE

Ophu ọ dudu iphe nọ lẹ mgboko, dụru ọphu Chileke ahumaduru. Iphemiphe, nọ lẹ

mgboko gbakota ọto dabyiru l'ebedere
badara l'iphu Chileke. Ọ bụru Chileke ono
bụ onye anyi pfufutaje l'phu iya kókota iphe
anyi meru. —Híburu 4:13

Kele ọ tọ dudu iphe e domiru edomi, e te
emechadaa wofuta lę saga; ọphu ọ dudu
iphe eeme lę mpya, e te emechada mee g'ọ
bahụ g'ite. —Luku 8:17

“Ọo ya bụ Chileke, bụ iya meru mgboko
mee iphemiphe, nọ iya l'ime. Ọo ya bụ
Nnajiuphu igwe l'alị; teme ọphu o budu
l'ulo, nemadzụ kpuru l'eka. Ọphu mkpa
iphe nemadzụ ejeta anụ iya aduduru iya;
eshinu ọ bụ iya anụ ndzụ bya anụ unme bya
anụ nemadzụ iphemiphe. Ọo Chileke lanụ
ono meru onye ivuzọ; bya eshi l'onye lanụ
ono mee ọhamoha, nokota lę mgboko-a
mgburugburu. Ọo ya tubuhawaru teke ndụ
nọ lę mgboko-a a-nọ-beru; tubuhawa eka
oke ali phẹ a-kpa. Iphe, Chileke medoru
iphemiphe ono bụ gẹ ndiphe achoo ya
chọta iya mẹ ẹphe rwaphenaa eka iya;
eshinu Chileke ta dudu onye ọ nọ ẹnya lę
g'anyi ha; mbụ mẹ onye lanụ. Kele ‘Ọo ya
gude ndzụ anyi; Ọ bụru iya meru iphe anyi

ejephe; Teme ọ bụru iya meru iphe anyi dù adụdu ophu.' Ọ dù-a g'egube ndibe unu, agụ ebvu guru sụ: 'L'anyi tuko bụru ụnwu iya.' " –Ndụ-Ishi-Ozi 17:24-28

APHU OJEJOJE AA-NU NDU TA TSUDU CHILEKE EBVU

Abụbu-Ndiphe e-zì ụnwu-ojozi-imigwe iya g'ephe chishikotakpo iphe bụ ndụ ono, kpataru nwibe phẹ eme eji ono mè iphe bụ ndụ emeje ejo iphe g'ephe hakota; chiru ye l'ota chichichi ọku. Eka ono bẹ nemadzụ a-nodu kwaa ejo ekwa; taa ikireze.

–Mátiyu 13:41, 42

Igwe ọwa-a, anyi nọ lẹ mkpula-a; mè ali ọwa-a, anyi zoberu ọkpa-a bẹ búkwa Chileke ono gude opfu ọnụ iya sede iya g'ọ nodu jeye mbóku, ọku e-kepyashi iya. Mbóku ono, ọku e-ke iya ono bụ mbóku oke ikpe Chileke. Noo mbóku, Chileke a-nma ndụ ta nüduru iya opfu ikpe; mee phẹ: ephe aburu ọla-l'iswi. –2 Pyita 3:7

Ọchi ọbu, oo-gwa phẹ ọbu bẹ bụ l'aa-chifu phẹ l'iphu Nnajiuphu je dobe l'eka ẹphe a-nodu laa l'iswi jasụ lẹ tututu lẹ mịmimi.

Ekà ono bę ęphe a-nodu; ęphe ta byadu ahumabaa Nnajiuphu anyi ęnya; ophu ęphe ahumadu օdu-biribiri iya mę ike iya.

—2 Tesalonáyika 1:9

“Qo ya bu; ęphe eje anodu l'ekà ęphe a-nodu eje iphe-ęhuka mkpuruukpuru jasu lę tututu lę mımimi. Obenu lę ndu ophu bu ndu pfuberu-ekà-oto e-je l'ekà ęphe e-nweru ndzü ojejoje.”

—Mátiyu 25:46

IKPE DỤ L'IPHU

Ono goshiru lę Nnajiuphu bę maru-a g'oo-me dzoo ndu woru onwophę ye iya l'ekà. Q maru-a g'oo-me yeru phę ekà g'ęphe nahu iphe-ęhuka, byapfutaru phę nü; bya amakwaruphę g'oo-shi tuchia ndu iphe ejì l'ekà ęphe a-nodu; l'ọ nya phę aphu k'iphe ejì, ęphe meru; ọ búru ekà ono bę ęphe a-nodu jeye mbokú ikpe. —2 Pyita 2:9

Lę g'anyi hakotakpo; byafutajekwa bya apfuru l'iphu Kéreshi mę ọ byaephę ekpe ikpe. Qo ya bu; g'onyenonu a-nata iphe rwuberu iya nü; m'ọ bu k'oma-o; m'ọ bu ejø iya-o; onyenonu anata ugwo iphe o meru teke ọ no ndzü lę mgboko-a.

—2 Kórintu 5:10

Iphe d̄uru onyemonye bụ l'onyemonye nw̄uhufutaje akp̄o lanu; ọ nw̄uhuchaa; iphe ozo, e-mefua n̄u bụ l̄e Chileke e-kpe iya ikpe. –H̄iburu 9:27

Ọo ya bụ l'onyemonye l'a-n̄odu l'iphu Chileke; doo edo onwiya. –Romu 14:12

EZE-IPHE-ỌMA JIZOSU KERESHI

Obenu l'iphe ọma k̄e Chileke b̄e a ta tukwa eyeru iphe ejii k'Adamu. Iphe o gude d̄u iche pakwaru ẹka. Adamu meru iphe ejii. A d̄u igwerigwe nw̄uhu; opfu l'o meru iphe ejii ono. Obekwanu l̄e Chileke mewaru nd̄u d̄u igwerigwe eze-iphe-ọma. Eze-iphe-ọma ono waa iphe ọma, shi iya l'ẹka, bụ iya bụ nwoke lanu ono, bụ Jizosu Kéreshi nyibekwanu anyibe. –Romu 5:15

Ọo ya bụ l'oo 'ephō obu-imemini b̄e Chileke egudeje ah̄ota nemadz̄u. Ọ t̄o b̄ukwa uche nemadz̄u; ọzoo iphe o metaru l'ike ẹka iya b̄e ọogu. –Romu 9:16

“Chileke ajikaje nd̄u eku onwophe. Ọ n̄odu emejekwanu nd̄u ọphu wozeru onwophe ali eze-iphe-ọma.” – 1 Pyita 5:5b

Kele unubedula mahukwarupho eze-iphe-oma, Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi meru; l'a makwaru-a lè Kéreshi nweru iphe shi; obenu l'o woləru-a onwiya mee onye ụkpa l'iswi ẹhu unu. Ọ bụru iphe o meru bụ g'oo-shi l'aburu onye ụkpa uno mee g'unu nweru iphe shi. —2 Kórintu 8:9

Obenu l'ọo teke a kabaa amaru g'iphe ejí habe shi; eze-iphe-oma kẹ Chileke akwata kabakwaapho shi. Ọo ọnwu bẹ iphe ejí shi goshi gẹ ya erebe ire. Nokwapho g'ọ bụ apfubekoto bẹ eze-iphe-oma kẹ Chileke shi egoshi gẹ ya erebe ire. Ọ bụru apfubekoto ono, shi l'eka Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi ono edu anyi eduba lè ndzụ ọphu ọnwu ta dühedu. —Romu 5:20b, 21

IZIMANU ALWAZU

Ya sụ unu: Waawa-o! Lẹ teke ọ bụ l'izimanụ iphe ejí unu ta lwakotaduru unu azu; unu lwapfuta Chileke bẹ unu a-lakotakwapho l'iyi ẹgube ono.

—Luku 13:3

“G'izimanụ iphe ejí unu lwa unu azu g'unu ghaa umere lwapfuta Chileke lẹ

Chileke abyaakwa egoshi lę ya bụ eze.”

—Mátiyu 3:2

Pyita sụ phẹ: “G’izimanụ iphe ejị, unu meshiru lwa unu azụ g’unu lwapfuta Chileke; g’e gude ẹpha Jizosu, bụ Kéreshi mee unu baputizimu g’unu hakota l’ehu l’ehu gẹ Chileke aguaro unu nvụ l’iphe ejị unu; unu a-nata iphe ọma ono, bụ iya bụ Unme dù Nsọ. Ọo ya bụ g’izimanụ lwa unu azụ. Unu lwapfuta azụ lwapfuta Chileke g’o hufu iphe ejị unu.” —Ndụ-Ishi-Ozi 2:38; 3:19

L’ọ -bụru lę nemadzụ bẹ a taru ụta; ụta ono mee onye ono, o gude agụ aphụ iya mee iphe dù Chileke ree; aphụ ono e-me onye ono izimanụ iphe ejị iya alwa iya azụ; k’ọphu ọ tọ taedu onwiya ụta l’izimanụ lwaru iya azụ. Eshi ẹgube ono Chileke adzofuta onye ono. Obekwanụ l’ọ -bụru lę nemadzụ bẹ a taru ụta; ọ guaha aphụ; ẹhu ghuaha ya eghu; onye ono eshi ẹgube ono laa l’iswi.

—2 Kórintu 7:10

AGỤ NVỤ L’IPHE-ẸJI

“Kele ọ -bụru l’unu agujeru ndụ ọzo nvụ l’iphe ejị, ẹphe meru unu; Nna unu, bu

l'imigwe a-gujekwarupho unu nvụ l'ophu
unu meru iya." —Mátiyu 6:14

Jizosu húmaepho g'ẹphe gude kwetaberu
lẹ ya a-dụ ike mee ge nwoke ono jee ije; ọ
sụ onye iphe lọnwushiru ibe ẹhu lanụ ono:
"Nwa mu! a gụwaru ngu nvụ l'iphe eji ngu
g'o ha." —Maku 2:5

L'oo Jizosu ono bẹ Chileke shi l'eka iya
gbuhaaru unu ụzo, unu e-shi g'o-gụaru unu
nvụ l'iphe eji unu. Chileke wolia ya dobe
l'eka-ütara iya mee ya Nnajioha waa Onye
Ndzofuta g'oo-shi l'eka ono goshi ndụ
Ízuręlu ụzo, ẹphe e-shi g'izimanụ lwa phẹ
azụ g'ọoguaru phẹ nvụ l'iphe eji phẹ.

—Ndụ-Ishi-Ozi 13:38b; 5:31

Unu lenu; mu pfuakwaru l'ọnụ mgbo akụ
eka l'uzo. Onye nümaru olu mu; guhaaru
mu ụzo; mu abata; mu ẹ ya erigba nri; onye
eria kẹ nwibe iya; onye eria kẹ nwibe iya.

—Ophulenya 3:20

EBURU UBARA YERU IPHE MGBOKO

Noo lẹ Chileke goshiwaru eze-iphe-ọma
iya; bụ iya bụ eze-iphe-ọma, ọ dù iya g'o

gude dzofuta onyemonye. Eze-iphe-oma ọphu ezi anyi g'anyi e-shi haa anodu ndzụ, ubvu Chileke adudu; mè g'anyi e-shi haa egu ejo iphe kẹ mgboko-a. Eze-iphe-oma ọphu e-zì anyi g'anyi e-shije esede onwanyi bürü ndụ pfuberu-eka-oto; eyejeru Chileke ubvu lẹ mgboko-a. –Táyitòsu 2:11, 12

Unu te tsokwa ndụ ono, l'eme iphe abaduru urwu, bụ iphe ndụ nọ l'ochii emeje ono. Unu wojechiaru iphe ono, ẹphe emeje ono tujeru phẹ jalaa l'iphu. –Efesosu 5:11

Unu te eyekwa mgboko-a obu; ọzoo iphe dù iya l'ime. Onye yeru mgboko-a obu bẹ te yekwaru Chileke bụ Nna obu. Kele iphemiphe, dù lẹ mgboko-a; bụ iya bụ egu ejo iphe, agugbaa nemadzụ; waa egu enweru iphemiphe, ẹnya hụmaru; mékpo eku onwonye ọ-phushia-ugbo l'iphe mgboko-a ta bükwa l'eka Nna bẹ o shigba; ono shigba lẹ mgboko. –1 Jionu 2:15, 16

ABURU ONYE A NWURU K'ÒPHÚÚ

Ọo ya bụ l'onyemonye, yẹe Kéreshi tügenbaru bürü nanu bụwa onye Chileke

meru k'òphúú. Q tọ buedu onye o shi bṣru
bẹ ọ bukwadu; nta bẹ ọ buwa onye òphúú.

–2 Kórintu 5:17

Jizosu sụ iya: “Gẹ ya gbukwaaru ngu iya tororo; onye aanwụ-phuduru azụ bẹ ta byakwa ahụma ἑka Chileke bụ eze.”

–Jiọnu 3:3

Bya emee unu ndụ kẹ Chileke, duebe Chileke ree. Qo l'eka Jizosu Kéreshi, bụ Nnajiuphu waa l'eka Unme dù Nsọ bẹ Chileke shi gụa unu lẹ ndụ pfuberu-eka-oto l'iphu iya.

–1 Kórintu 6:11b

Iphe kparu iya nụ bṣru lẹ Chileke nwụwaru unu ọzo. Q nụwaru unu ndzụ òphúú. Ndzụ òphúú k'ono te shihékwa l'eka ndụ nwuru unu. Ophu shi l'eka ndụ nwuru unu bukwa ọ-nota-ọ-laa. Obenu lẹ ndzụ òphúú ono, shi Chileke l'eka ono bẹ l'anowaro jasụ lẹ tututu lẹ mímimi; noo l'oo l'opfu ọnụ Chileke bẹ ndzụ ono shi. Opfu ọnụ Chileke ono bẹ bụ opfu, nọ ndzụ; temanu ọ bṣru g'oo-nodu ndzụ bụ ono jeye l'ojejoje.

–1 Pyita 1:23

AGBAKUTARU IPHE-EJI AZỤ; WAA ETETA NỌDU NDZU L'IME KERESHI

Ọ duru teke unu shi bụru ndụ nwụhuru anwụhu. Ọ bụru iphe kparu iya nụ bụ l'unu te eyejeduru Chileke ọnu; unu nọdu anoduje eme iphe eji. Anyi lẹ Kéreshi Jizosu tüğbaru bụru nanụ; Chileke tuko anyi l'iya mee; anyi teta dzuru ndzụ bya emekwapho g'anyi l'iya tuko nọdu lẹ imigwe.

—Éfesosu 2:1 teme 6

Kéreshi l'onwiya bẹ vutawaru iphe eji, anyi meru g'o hakota l'ehu onwiya teke ono, a pfugburu iya l'oswebe onoya. Iphe o gude vuta iya bụru g'anyibedula adụ gẹ ndụ nwụhuru anwụhu l'eka eme iphe eji no. Gẹ ndzụ, anyi anoduchia aburu iphe anodu egoshi l'anyi buwa ndụ Chileke guru lẹ ndụ pfuberu-eka-oto l'iphu iya. Ọo igbiri ęchachi ono, e chiru Jizosu ono bẹ Chileke gude mee unu g'unu dụ iche. —1 Pyita 2:24

Sua; eshinu Chileke mewaru unu lẹ Kéreshi tuko shi l'ọnwu teta dzuru ndzụ; unu nọduwa ndzụ ọphúú; unu chojenu ụzo,

unu e-shi g'iphe ono, dù l'imigwe ono
rwube unu ẹka; mbụ iphe, dù l'imigwe l'ẹka
ono, Kéreshi nọ l'ẹka-utara Chileke ono.
Unu woru uche unu dobe l'iphe ono, dù
l'eli ono; unu te woshiru iya dobe l'iphe kẹ¹
mgboko l'ẹka-a. Noo kẹle unu nwụhuru
anwụhu. Ndị unu bẹ Kéreshi wowaru
domia l'ẹka Chileke. Kéreshi nọdukwanu
l'ime Chileke. Ọo Kéreshi bẹ bụ ọkpobe
ndị anyi g'anyi hakota. Teke ono, Kéreshi
a-bya ọzo ono bẹ unu e-tsokwaru iya pho
bya. Unu l'iya agbaru mgba l'odu-biribiri
iya.

—Kolósi 3:1-4

NDZU OJEJOJE

L'onye eme ejo iphe agụ iya nụ bẹ a-lakwa
l'iswi. Obenu l'onye eme g'Unme Chileke
ziru iya bẹ Chileke a-nụ ndị ojejoje.

—Galéshiya 6:8

“Sụa; ọ kwa gẹ Mósisu gude mgboro wolia
agwo ono, e gude ope mee ono l'echi-egu
pho bụ g'e wolifutajẹ Abụbu-Ndiphe g'oo-
bukwanuru onye woru onwiya ye iya l'ẹka;
onye ono enweru ndị ojejoje.”

—Jionu 3:14, 15

Ndzụ ojejoje ono bụ g'ephe maru ngu; mbụ gube onye ono, bụ ngu bụ ọkpobe Chileke kpækpu; makwaruphọ Jizosu Kéreshi, bụ onye ọ bụ ngu ziru g'ọ bya.

—Jionu 17:3

“Onye wowaru onwiya ye Nwa iya ono l'eka bẹ nnewaru ndzụ ojejoje; onye ta nünduru Nwa Chileke opfu bẹ ndzụ ono ta byakwa erwube eka. Onye ono bẹ oke-ehu-eghu Chileke duakwa swiru; ọ buru g'oo-dụ swiru iya bụ ono je aduwawuro aduru.”

—Jionu 3:36

Iphe ejị bùkwa anwụhu bẹ o gude apfụ nemadzụ ugwo. Iphe ọma, Chileke anụ bùkwanuru ndzụ ojejoje ophu shi Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi l'eka.

—Romu 6:23

“Sụa; gẹ ya gbukwaaru iya unu tororo: Onye numakpowaru opfu nkiya bya ekweta k'onye ono, ziru iya gẹ ya bya ono nwewa ndzụ ojejoje; onye ono ta byadu apfuru g'e kpee ya ikpe; onye ono shiwa l'ọnwu bahụ lẹ ndzụ.”

—Jionu 5:24

AMAKAHARU L'A DZOFUTAWARU NGU

Qo Unme Chileke ono bę emeje g'o doo
anyi ęnya l'obu anyi lę nta bę anyi buwa
unwu kę Chileke. –Romu 8:16

-Rom 8:16

Ekebe ono bụ lẹ Chileke nuru anyi ndzụ ojejoje; waa lẹ ndzụ ono bụ l'ęhu Nwa iya bẹ o shi. Onye yee Nwa iya ono tugbaberu bürü nanụ bẹ nweakwa ndzụ ono; ọphu onye yee Nwa iya ono atugbabeduru bürü nanụ enwekwani ndzụ ono. Sụa; iphe-a, mu ede-a bükwa unubedula, unu lẹ Nwa Chileke tugbaberu bürü nanụ-a bẹ mu ederu iya; g'unu amakwanuru l'unu nwewaru ndzụ ojejoje ono.

-1 Jionu 5:11-13a

Sụ: “Ọo onye maru ekemu, ya tñru bya
eme iya ememe bù onye yeru iya obu.” Sụ:
“Onye yeru iya obu; Nna iya eyekwaphò
onye obu obu. Yébedua eyekwaaphò onye
obu obu; woru onwiva goshi onye obu.”

-Jiqiu 14:21

Ọ bụru l'ọo l'anyi bụwa ụnwu iya merug'o gude Chileke woru Unme Nwa iya ye

anyi l'obu; mbu Unme ọphu emeje g'anyi
kuje Chileke "Nnana!" —Galéshiya 4:6

EBUBU ONO KERESHI BU ANYI L'IME ONO ANUJE ẸHU ỤTSO

Ole nta-a bẹ ya alwapfutaakwa ngu.
Iphe miphe-a bẹ ya tuko epfuru ngu nta-a,
ya nökxadu lẹ mgboko-a g'ephe enweru
ẹhu-ụtsos nkiya; l'o dzua phẹ oke l'ẹhu
ree. —Jionu 17:13

L'iphe bu lẹ Chileke bu eze ta bụkwa
onu orimori yele olwe kporokporo. Iphe
bu lẹ Chileke bu eze bụkwa apfubekoto;
mẹ nchị adụ doo; mẹ ẹhu-ụtsos ọphu shi
l'eka Unme du Nso. —Romu 14:17

Oo ya bu l'ọ tọ buékwa mbędua nō
ndzụ. O bụakwa Kéreshi nō ndzụ l'ime
ẹhu mu. Ndzụ ọphu mu nō l'eliphe nta-a
 bụkwa lẹ mu woru onwomu ye Nwa
Chileke l'eka bẹ mu gude nödu iya; mbu
onye yeru mu obu; woru ishi ndzụ iya tịa
l'opfu ẹhu mu. —Galéshiya 2:20

“Sua; iphemiphe-a bę ya epfukotaru unu g’ęhu-ütso nkiya aburu k’unu; waa g’ęhu atsöö unu ütso tsofu l’ishi.” –Jionu 15:11

ANGABERU CHIOJEJOJE NCHI DÜKWA MKPA SHII

Unu ta mahaada lę teke unu woru onwunu togboru nemadzụ bya emeje iphe o pfuru g’ohu iya bę unu bụwa ohu onye ọbu, unu emeje iphe o pfuru ọbu. Teke ọ bụ l’unu woru onwunu togboru iphe ejị; bürü ohu iya; unu anwuhu anwuhu, bụ iphe tso iphe ejị l’azụ. Teke ọ bụkwanu l’unu pfuberu onwunu emeje iphe Chileke pfuru; ọo ya bụ l’ọo-gụa unu lę ndụ pfuberu-eka-ọto l’iphu iya. –Romu 6:16

Unubedula ọbu, aakpa ęhu nta bę oo-me unu enworu ęhu unu. Nokwapho g’oo-me anyibedula. Teke oo-me iphe ono bę bụ teke Nnajiuphu e-shi l’imigwe abya yee ụnwu-ojozi-imigwe iya ono, bụ phę l’e-goshi g’ike iya habe shi. Ọo-nodu l’oku enwu phophopho shi l’imigwe bya. Ọo bya bya agwaa ndụ amadu Chileke ọchi; waa ndụ te

emedu iphe ozi-oma ęhu Nnajiuphu anyi, bu Jizosu pfuru. Ochi obu, զo-gwa phę obu bę bu l'aa-chifu phę l'iphu Nnajiuphu je dobe l'eka ęphe a-nodu laa l'iswi jasụ lę tututu lę mịmimi. Eka ono bę ęphe a-nodu; ęphe ta byadu ahumabaa Nnajiuphu anyi ęnya; զphu ęphe ahumadu զdu-biribiri iya mę ike iya.   –2 Tesalonáyka 1:7-9

L'ọ tọ bukwa ndu anumaje ekemu bę bu ndu pfuberu-ęka-oto l'iphu Chileke; զ chia ndu eme iphe ekemu pfuru bu ndu Chileke a-gụ lę ndu pfuru զto.   –Romu 2:13

EPFUFUTA L'ANYI BU KĘ KERESHI DÜKWA MKPA SHII

Mę k'զphu onyemonye e-pfu l'edzudzu զha l'oo Jizosu Kéreshi bu Nnajiuphu; shi ęgube ono kwabę Chileke, bę Nna ubvu.

–Filipayi 2:11

“Oo ya bu l'onye pfuru lę ya bu kę yębe Jizosu l'edzudzu զha bę ya e-pfukwapho k'onye ono l'iphu Nna iya, bu l'imigwe. Obenu l'onye pfuru l'edzudzu զha pfua lę ya ta madu yębe Jizosu; onye ono bę ya

a-sukwapho lę ya ta madu onye ọ bụ l'iphu
Nna iya, bu l'imigwe." —Mátiyu 10:32, 33

Sua; wakwa g'unu e-gudeje maru Unme
ophu shi Chileke l'eka baa: Iphe bụkpo
onye pfukpowanu l'edzudzu ọha sụ lę Jizosu
Kéreshi byaru-a bya aburu nemadzụ eviya lę
mgboko-a; unu amaru l'Unme, bu onye ono
l'ehu bụa Unme, shi Chileke l'eka.

—1 Jionu 4:2

Ọo ya bụ l'onye dùwaru ike pfuru
l'edzudzu ọha; pfua lę Jizosu bụ Nwa
Chileke bẹ a maerupho lę Chileke buwa iya
ebubu l'ehu; teme onye ọbu bukwarupho
I'ehu kẹ Chileke. —1 Jionu 4:15

Teke ọ bụ l'i gude ọnunuku pfua ya
pfushia ya ike l'eka ndu ozo no: l'oo Jizosu
 bụ Nnajiuphu ọbu; bya egude ọkpoma ngu
g'o ha kweta lę Chileke meru iya; o shi
l'ọnwu teta dzuru ndzụ; Jizosu ọbu adzofuta
ngu. Onye gude ọkpoma iya g'o ha woru
onwiya ye Kéreshi l'eka bẹ Chileke a-gụ
l'onye pfuberu-eka-oto; teme onye gude

ọnu iya pfua ya l'eka ndu ọzo nọ bẹ Kéreshi
a-dzofutakwapho. —Romu 10:9, 10

NSETANU BỤ OHOGU KACHA SHII ANYI NWERU

G'ęnya doo unu rịsaa g'unu nodu che
nche l'onye ọgu, bụ Nsétanu tsoakwaru
ejephe g'oduma, tsoru aba hanyi-hanyi
acho onye ọo-dzụ-gbu lajashịa taa. Unu pfu-
chije iya ụzo; unu apfụ-shikwanaa ike
l'ekwekwe, unu kweru kẹ Chileke; l'unu
maakwaru-a l'uwunna unu g'ephe hakota
l'eliphe-a bẹ tuko ejekọta egube iphe-ehuka
ono.

—1 Pyita 5:8, 9a

Tọ bụdu iya bụ; Unme Chileke bya eduta
Jizosu duba l'echi-egu g'Obutuswe hụa ya
ama. Tọ bụdu iya bụ; Jizosu kweephoh do
bya asụ iya: “Gbeshi l'eka ono Nsétanu;
l'ekwo-opfu Chileke sukwaru: ‘Ọo
Nnajuphu, bụ Chileke ngu bụ onye ii-baru
eja; teme ọ bụru iya kpurumu bụ onye ii-
nodu l'eka.’” Tọ bụdu iya bụ; Obutuswe
ono paru iya haa; uwu-ojozi-imigwe bya
eyeaharu iya eka. —Mátiyu 4:1 teme 10, 11

Iphe mu e-gude kpochia ya ishi bụ ọwa-a: unu noshia ike l'atugba, unu le Nnajiuphu tugbaru; g'ike iya, nyiberu anyibe mee g'unu shihu ike. Unu tuko ngwa-ogu, shi l'eka Chileke kwaa onwunu; g'unu adukwanu ike pfuru pfushia ike l'ejo ugho k'Obutuswe. —Efesosu 6:10, 11

NSETANU BE A TUWARU OKOO KPUA

Eshinu ụnwiegirima onoya bugba nemadzụ, furu ẹka fua ọkpa be Jizosu gbeshierupho bya abụru nemadzụ g'ephe bụ. Iphe o gude mee nno bụ g'oo-shi l'anwụhu, ọ nwụhuru mebyia ike k'Obutuswe, bụ Nsétanu; eshinu ọ bụ yeba Nsétanu ono shihawa butaru ike, anwụhu gude ere ire. —Híburu 2:14

Onye eme iphe ejị bụ k'Obutuswe; kèle Obutuswe anoje emeswe Chileke eshikpoo le mbụ. Iphe, Nwa Chileke byadoru bükwa g'o mebyia iphe Obutuswe eme emebyi.
—1 Jionu 3:8

Sụ iya: “Ii-je emee g'ephe saa enya k'ophu ephe e-shi l'ochii futa bata l'iphoro; waa

k'ophu ẹphe e-shi l'eka Nsétanu futa
lwapfuta Chileke. Ọo ya bụ; ẹphe kweephō
l'oo ya bụ Nnajiuphu phē; Chileke aguaru
phē nvụ l'iphe ejị phē gūru phē ye lę ndụ ọ
hötawaru g'ephe bürü ndibe iya.”

—Ndụ-Ishi-Ozi 26:18

Ọo ya bụ; unu nödu Chileke l'eka. Unu
pfu-chia Obutuswe ụzo; huma l'oo-gbaru
unu ọso. Unu kpọ-kube Chileke ntse; huma
l'oo-kpọ-kubekwapho unu ntse. Unu kwọ
onwunu eka unubę ndụ eme iphe ejị. Unu
mee obu unu g'o dù Chileke ree unubę ndụ
abọ obu ẹbo.

—Jiémusu 4:7, 8a

N-YEMOBU BU IPHE EGOSHIJE ONYE BU ONYE ETSO ỤZO KE KERESHI

Sua; ọ tọ dükwa mē mu aghaję opfu-alị
mu egudeje iphe bükpo opfu, Unme dù
Nsọ egoshije nemadzụ l'oo gude epfu;
gudecha gude ọphu ụnwu-ojozi-imigwe
egudeje epfu; n-yemobu rwụhu mu l'ehu bę
mu buekwaa njaja ogena; ọzoo eze
okunmengu, aha ịgbangu ịgbangu.

—1 Kórintu 13:1

Obekwanu l'iphe shigbaa l'Unme Chileke
bu: n-yemobu; ęhu-ütso; nchi adụ doo;
nshirima; eme odoo; eme ọma; apfụ-shije
ike l'iphe onye pfuru; eme gelee; mẹ esede
onwonye. —Galéshiya 5:22, 23a

Teke ọ bu lę nemadzụ bę nwanna iya dù
ashi; l'eka onye ọbu sükwaru lę ya yeru
Chileke obu; ọ kwa ụka bę onye ọbu dzürü.
?Denu g'ọ bu onye yee ya bu nwanna, bu
onye ọ humaru l'enya bę o to yeduru obu;
ọ buchiaru Chileke, ọ tọ humaduru l'enya
bę ọo-gbę yechia obu. —1 Jionu 4:20

“Ọo obu ono, unu e-ye nwibe unu ono bę
ndụ ọzo e-gude maru l'unu bu ndụ etsoje
iya nụ.” —Jionu 13:35

Ophu anyi makpoadaru bu l'anyi shi
nwuhu anwuhu; ole anyi shiwa l'anwuhu
ono fütawa; bahụ lę ndzụ. Ọ bürü iphe anyi
gude maru l'o noo g'ọ dù bu ono bę bu
l'anyi yeru ụnwunna anyi obu. Onye te
yeduru nemadzụ ibe iya obu bę
nwuhukwaru anwuhu g'ọ nwuhuru.

—1 Jionu 3:14

Lẹ g'anyi e-shije goshi l'anyi yeru Chileke obu bükwa emeje iphemiphe, Chileke tūru l'ekemu sụ g'e meje. Ophu iphe o tūru l'ekemu iya ọbu abükwa l'ọotsu l'ehu ememe. –1 Jiọnu 5:3

ETETA L'ỌNWU KĘ JIZOSU KERESHI

Jizosu ono bę Chileke haru; o gude onwiya gwee eja nwuhu k'ophu oo-gwefu iphe ejí, anyi meshiru. Chileke bya emee ya; o shi l'onzu teta dzuru ndzụ g'e-shi gę ya agüa anyi lę ndu pfuberu-eka-oto. –Romu 4:25

Ephebedua gudekpọ enya phe hümá iphe Jizosu meru l'alí ndu Jiu waa Jierúsalemu. Ndu Jiu woru iya kpopyabe l'oswebe; ọ nwuhu. Ole Chileke meru g'o shi l'onzu teta dzuru ndzụ g'ọ nochaaaru ujiku eto l'ilu; bya emee g'o goshi onwiya lę ya dzu ndzụ. Ọ tọ bụdu onyemonye bę hümáru iya nü. Ọ buepho ephebedua, l'atụ ọnụ iya-a, bụ ndu Chileke hotaru-a bę hümáru iya nü. Ephe ę ya nokporu ria nri ngüa iphe, aangü angungu gę Chileke mechaaru o shi l'onzu teta dzuru ndzụ. –Ndu-Ishi-Ozi 10:39-41

Noo ya; a noekwapho abalị ẹsato; ndụ etsoje Jizosu ono nödukwa l'ulo ono ọzo; ẹphe lẹ Tómosu. A tükokwa mgbo ulo ono swo-chishikota. Jizosu byaelaa bya apfuru phẹ l'echi bya ekele phẹ ekele sụ: "G'ehu dükwa unu guu." O pfuchaa nno bya asụ Tómosu: "Ngwa; rwua ya m kpushi-eka l'eka l'eka-a." Sụ iya: "Ngwa; mee ya eka lẹ mgbureku Ọbu." Sụ iya: "Tómosu; ta buhekwaru ekwegekwe. Kwetajékwa." Tómosu sụ iya: "Nnajiuphu mu; mbu Chileke mu!"

-Jiónu 20:26-28

ESHI L'ONWU TETA BU IPHE DỤ BIRIBIRI ANYI TÜKORU ELE ENYA IYA

"G'iphe-a te jikwa unu enya; lẹ mbóku agbabeakwa teke iphe bükpo ndụ nọ l'ilu g'ephe ha a-tüko nüma olu iya; shi l'ilu phẹ futacha. Ndụ ọphu shi eme iphe dù ree eteta dzuru ndzụ; ndụ ọphu shi eme ejo iphe etetakwapho g'a nma phẹ ikpe."

-Jiónu 5:28, 29

E shiwa lẹ baputizimu; anyi lẹ Kéreshi Jizosu tüğba bürü nanụ. Ọo ya bẹ mu aji sụ: ?Unu ta madu l'ọo baputizimu ono woru

anyi tügbabe l'anwühu ono, Kéreshi nwühuru ono? Le teke ono, e meru anyi baputizimu ono be anyi l'iya tükoakwa nwühu; a tüko anyi l'iya liköta. Oo ya bü lea; oo egube ono Kéreshi gude ike akpabiri ke Nna shi l'onzu gbalihu dzüru ndzü ono bukwapho g'anyi a-dü ike dzüru ndzü ophüú. Su: o -büru l'anyi le Kéreshi tügbaru büru nanu l'anwühu, dü g'ophu o nwühuru; o n'iya bü Chileke emee g'anyi shi l'onzu teta g'o meru iya; anyi l'iya adzüru ndzü ophüú.

—Romu 6:3-5

A makwaru-a l'unu a-nwühu; opfu l'unu mewaru iphe eji. Obenu l'ø -büru l'Unme ke Kéreshi be bu unu ebubu l'ehu be Unme ono buakwa unu ndzü; opfu le Chileke g\u00f3waru unu le ndü pfubera-eka-oto. Teke o bü l'Unme ke Chileke ono, meru g\u00e9 Jizosu shi l'onzu teta dzüru ndzü ono, bu l'ime unu; oo ya bü le yebeda ono, meru g\u00e9 Kéreshi Jizosu shi l'onzu teta dzüru ndzü ono l'e-mekwapho g'ehu unu ono, bü ophu a-nwühu anwühu ono dzüru ndzü. Chileke e-shi l'Unme dü Nsø ono, bu unu l'ehu ono mee iphe ono.

—Romu 8:10, 11

A DURU CHIOJEJOJE NSỌ

“Kele ọ kpapfutaru ndụ nkiya bya agbata phẹ. L’oo-nafuta anyi l’eka ndụ ọhogu anyi; G’anyi ejeaharu iya ozi gẹ ndụ ta tsudu ebvu; Mbụ ndụ bụ ndụ nkiya bya abụru ndụ pfubedu-eka-oto l’iphu iya jasụ g’anyi a-no-beru.”

—Luku 1:68b, 74, 75

Unwunna anyi; iphe ọzo, yifua ya nụ bụ le-a; l’iphe, unu nwütarù l’eka anyi bụkwa g’unu l’e-shi gude ndzụ unu eme iphe dù Chileke ree; teme ọ buerupho iphe ono, dù Chileke ree ono bẹ unu emeephø. Nta bẹ anyi nökwa Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu l’eka arwo unu; epfushiru iya unu ike sụ g’unu kabakwaanụ eme iphe dù Chileke ree eje. Noo l’unu mawaru-a iphe anyi shi l’eka Nnajiuphu, bụ Jizosu nmaaru unu ọkwa iya; goshi unu g’unu e-shi eme umere. Sụa; iphe ono dù Chileke ree g’unu meje iya bụ: g’unu dobe onwunu nsọ l’eka Chileke; mbụ g’unu ta nödukwa eme kẹ nwanyi ilile kpo. Ọzo bụ; unubẹ unwoke; g’onyenonu maru g’ooshi lụa nwanyi l’uzo pfuru ọto; bụ iya bụ lẹ g’o dù Chileke ree waa l’uzo, oo-nweru ọkwabe ubvu. Noo lẹ Chileke ta

bükwa g'anyi bya emerwushije onwanyi bę o kuru anyi oku iya; ọ kwa iphe o kuru anyi oku iya bụ ge ndzụ anyi bürü iphe ee-gude akwabę iya ubvu. –1 Tesalonáyika 4:1-4, 7

Iphe unu e-mechia nta bukwa g'unu shi l'iphemiphe, unu eme goshi l'unu dù nsọ; lę Chileke ono, bụ iya kuru unu ono bę dükwa nsọ. L'e dekwaru l'ekwo-opfu Chileke lę Chileke pfuru sụ: "Unu bükwaru ndù dù nsọ lę yébedua, bụ Chileke dükwa nsọ." –1 Pyita 1:15, 16

A DURU CHIOJEJOJE NSỌ

Chileke byaru eme mgboko; o vuru ụzo shi l'atugba ono, anyi lę Kéreshi tüğbaru bürü nanụ ono; hotahawaro anyi g'anyi bürü ndibe iya; k'ophu anyi a-duru iya iche; bya aburu ndù adudu eka ntucha a-du l'ehu anyi l'iphu iya. Unu yeta umere ọphúú ono g'onye yetaru uwe; bụ iya bụ umere ọphu Chileke meru; o yee ya. Egube umere ono egoshije onwiya l'okpobe ndzụ, pfuru oto bya adu Chileke ree.

–Éfesosu 1:4; 4:24

Teke anyi košhiru iphe eji, anyi meshiru b'oo-guru anyi nvu l'iphe eji ono g'ọ ha; bya asafukota anyi iphe bukota ejo umere, anyi eme; eshinu ọ bụ onye apfụ-shije ike l'iphe o kweru ukwe iya; bya abụru onye emeje iphe pfuru ọto. –1 Jionu 1:9

Eshinu unu mawaru l'iphemiphe-a, dù le mgboko-a bukota iphe e-kepyashihu l'oku; unu kwabékwarupho onwunu ẹnya meje umere, gbaru unu l'ememe. Unu nujeru Chileke opfu; unu eworu ndzụ unu g'ọ ha ye iya l'eka g'ọ bukotaru nkiya.

–2 Pyita 3:11

NDU UNME CHILEKE JIRU ẸHU

“Eshinu unubę ndu, bụ ndu ejo iphe amajeru nụ ụnwu unu iphe dù ree; ?buchia Nna unu l'imigwe ta kabadaa amaru g'oo-me nụ unu Unme dù Nsọ; mbụ unubę ndu sru g'ọ nụ iya unu?” –Luku 11:13

Ephe pfuchaaru nụ Chileke; eka ono, ephe nọ ono nmakota jijiji. Unme Chileke bya ejị phę ẹhu; ephe kwata ziaha ozi-oma Chileke; ọphu ndzụ aguedu phę.

–Ndụ-Ishi-Ozi 4:31

Obenu l'unubedula te eme jedu uche unu.
Ọ bụwa iphe Unme dù Nsọ epfu bẹ unu
eme; bükwa mè ọ bụru-a l'Unme kẹ Chileke
buphọ ebubu l'ime ẹhu unu. Iphe bükpo
onye enwedu Unme ono, Kéreshi anụ ono
l'ẹhu iya ta bükwa onye nkiya. –Romu 8:9

“Ole Unme dù Nsọ a-bya unu l'ẹhu; l'o
mee unu; unu eshihu ike; k'ọphu unu
a-nodu epfu iphe unu húmaru kẹ yébe
Jizosu.” –Ndụ-Ishi-Ozi 1:8a

Kele Bánabasu ono bụ ọkpobe nemadzu;
Unme dù Nsọ jiru iya ẹhu; tème o gude
obu iya g'ọ ha kweta kẹ Chileke.

–Ndụ-Ishi-Ozi 11:24a

Ehu nodu atsọ ndụ kẹ Kéreshi, nọ lẹ
Ántiyóku ụtso. Unme dù Nsọ jikota phẹ
ẹhu. –Ndụ-Ishi-Ozi 13:52

UKWE DUGBA BIRIBIRI, E KWEGBARU NDU KĘ KERESHI

Jizosu sụ iya: “?I sụru l'ọo iphe ya a-dụ ike
mee?” Sụ iya: “Ọ tọ dükwa iphe akpọ onye
kweru kẹ Chileke eka ememe.”

–Maku 9:23

Ndu mu yeru obu; g'ego iphe-ehuka ono, abyapfutaję unu ono ta dujekwa unu biribiri. Egube oke iphe-ehuka ono bukwa iphe e gude eme g'a maru ?unu noshiru-a ike l'eka Chileke. G'o tọ dujekwa unu g'o bụ l'oo iphe etu iya adujeduru bę byapfutaru unu. O tọ bukwa unu bụ mbu.

-1 Pyita 4:12

"Oo-hushichaa phę enya-mini ekwa phę. Anwuhu ta dubaedu; ophu atsọ aphụ a-duhedu; ophu aarahedu ekwa; ophu o duedu iphe emebaa nemadzụ ehuka; kele iphe ono, shi dukota nụ ono bvüwaru."

-Ophulenya 21:4

Qo ya bụ; unu vuru uzo chọada g'unu e-me gę Chileke bụru eze lę ndzụ unu; mee iphe bụ uche iya; oqo ya bụ; iphe ono g'o ha abụru iphe, Chileke e-yekwaru unu eyekwa.

-Mátiyu 6:33

UKWE, E KWEGBAARU NDU AHỤ AMA

Chileke; onye bụ iya bụ onye nchị adu doo shi l'eka e-mekwa egwegwa meghee k'ike Nsétanu.

-Romu 16:20a

Yębedua l'onwiya jemwaru iphe-ehuka; teme iphe əhutama byapfutakwa iya pho. Noo g'o gude ə nodu aduje ike yero ndu, əhutama byapfutaru əka nta. —Híburu 2:18

L'ə tə dükwa əhutama, byapfutajewaru unu, 'abudu egube əhutama, abyapfutajekwapho ndu əzo. Obenu le Chileke bu onye emeje iphe ə suru l'oo-me. O to kwedu g'a hua unu ama hughata iya g'ike unu ha; ə chia le teke aahu unu ama ono be oo-goshikwapho unu əzo, unu e-shi nahu əhutama ono. Ə ya bu g'unu adu ike tagbua ya le nshi.

—1 Kórintu 10:13

Anyi maru l'iphemiphe, eme l'ehu ndu yero Chileke obu anoje emekota g'oo-duru phə le ree; mbu ndu Chileke kuru g'ə tuberu. —Romu 8:28

Okalibe ishi uke Chileke ono, anyi nweru onoya ta bukwa egube onye ata amaduru əka atsu anyi l'ehu me anyi meswee. Onye anyi nweru bu onye iphe əhutama, dugbaa l'iche l'iche byapfutaru teke ə nə le mgboko-a. Iphe əhutama byapfutaru iya egube ono, əobyapfutaje anyi ono; ophu o meduru iphe ej. —Híburu 4:15

UKWE, E KWEGBAARU NDU LWURU ỌGU LWUTA

“Ọ kwa onye lwuru ọgu ono lwuta bẹ yébe Chileke e-meru iphe ọma-a. Iphe ọma ọbu bụ lẹ ya a-buru Chileke onye ono; onye ono aburu nwa kẹ yébe Chileke.”

—Ophulenya 21:7

Ọ kwa onye lwuru ọgu ono lwuta bẹ mu e-me g’ọ dù g’itsو lanụ l’itsو, gudeshi eze-ulо Chileke mu; ọ buru eka ono bẹ onye ọbu a-noduwaro jasụ lẹ tututu lẹ mímimi. Mu abya edee ya ẹpha Chileke mu ono l’ọnụ iphu; dekwaa ya phẹ ẹpha obodo kẹ Chileke mu ono, bụ iya bụ Jierúsalemu ọphúú. Obodo ono bụ l’imigwe eka Chileke mu ono nọ bẹ oo-shi bya. Mu abya edefükwaa phẹ ẹpha ọphúú nkemu l’ọnụ iphu onye ono. —Ophulenya 3:12

Ọ kwa onye lwuru ọgu ono lwuta bẹ Chileke e-ye uwe ọcha ono. Ọphu mu abyakwa ehufu ẹpha onye ono l’ekwo, e deshiru ẹpha ndụ dzụ ndzụ ojejoje. Mu a-pfuru l’iphu Nna mu; me l’iphu

ụnwu-ojozi iya, nọ l'imigwe; pfua ya hooha
l'onye ono bẹ bükwa onye nọ mu l'eka.

—Ophulenya 3:5

Ọ kwa onye lwuru ọgu ono lwuta bẹ mu
e-kwe g'o no-kube mu l'aba-eze mu; bụnaa
gẹ mbędua lwuru lwuta bya ano-kube Nna
mu l'aba-eze iya-a. —Ophulenya 3:21

ONU CHILEKE YERU LĘ KĘ ACHIFU NWANYI

O be lę ndụ ọphu alụwa ji mẹ unwoke,
alụwa nwanyi; ndụ k'ono bẹ mu aturu
ekemu; mbụ ọ tọ bükwa mbędua l'atụ iya;
ọ kwa Nnajiuphu anyi, bụ Jizosu. Ọ suru gẹ¹
nwanyi ba dukwa teke ooje aha ji iya. Teke
ọ bükwanu l'ọ haru iya ahaha; gẹ nwanyi
Ọbu kwakwaa ba lụ ji Ọzo; Ọdumeka g'o
laphukwa azụ gẹ yẹ lę ji iya doshia. Sụ gẹ
nwoke ta dukwa teke Ọochifu nyee ya.
Nwanyi, aalụ alụlu bẹ ji iya nwekwa
enwenwe mẹ ji iya nödukwadua ndzụ.
Mbọku, ọ nonyawaru ji iya nwụhu; eshi
mboko ono bẹ ọ tọ duhedu iphe gude iya

g'o to je alu onye ọzo, du iya ree. Ole g'o
lukwaa onye kẹ Kéreshi.

—1 Kórintu 7:10, 11, 39

Unu gudenu nwanyi, alu ji gee ya;
ekemu-ali bu le nwanyi, alu ji nofutaje l'eka
ji iya jasukpo teke ji iya l'a-no-beru. Ole teke
a nonyaaru; ji iya nwuhu be o nwewa
onwiya. Ekemu ono, shi gudepyabẹ iya nu
ono ta duedu iphe ọ bu. Bu iya bu le teke
ji iya nokwadu ndzu; o je aluru ji ọzo; l'aasụ
l'oori ogori; teke ọ bu le ji iya nwuhuwari;
l'o bürü nwanyi eke ji. Ekemu te
gudepyabedu iya. Ọ to buedu iya eri ogori
mẹ o je aluru ji ọzo. —Romu 7:2, 3

“Ole ya sukwanuru unu-a: onye chifuru
nyee ya; 'abudu l'oori ogori; onye ono
meakwaru nwanyi ono ọ nođu eri ogori;
teme onye lukwanuru onye, a chifuru achifu
l'erikwapho ogori.” —Mátiyu 5:32

JIZOSU KERESHI A-LWA AZU ỌZO

Ya jechaephō je emechaerupho unu eka
obu; ya abya ọzo bya ekuta unu dokube

onwiya; k'ophu bụ eka ya nọ bẹ unu
a-nodukwapho. –Jionu 14:3

Ndụ mu yeru obu; nta bẹ anyi bùakwa
unwu Chileke. Iphe anyi e-mecha bùru teke
afụtakwa; ọle iphe anyi maru bụ lẹ teke
Kéreshi byaेrupho bẹ anyi a-dụ g'ọ dù;
eshinu ọ buepho g'ọ dù bụ g'anyi a-huma
iya. Noo ya bụ; onye nọ Jizosu l'eka ele
ẹnya abyabya iya ono; l'a-bujeru onye obu
guru iphoror; lẹ Jizosu ọbu l'onwiya bẹ
bukwa onye obu guru iphoror.

–1 Jionu 3:2, 3

“Unubedua l'onwunu; unu kwabekwapho
ẹnya; kélé Abubu-Ndiphe l'a-bya teke unu te
eledu ẹnya iya.” –Luku 12:40

Kélé Abubu-Ndiphe a-bya ekpee ndiphe
ikpe. Ọ -nodu abya l'oogude ubvu, egbu
nwịinwii gẹ Nna iya egbu. Teke ono yele
unwu-ojozi-imigwe iya aswịru; l'ọo-bya apfua
onyemonye ugwo g'iphe o meru gbaru.

–Mátiyu 16:27

OPFU CHILEKE

Ọ bùru iphe kparu iya nụ bụ l'ozi ono,
ndụ mpfuchiru Chileke shi anoje ezi lẹ

teke ndu-iche ono ta bụdu iphe ẹphe
ritaerupho l'uche phẹ. Qo Unme dù Nso
edu phẹ; ẹphe pfua opfu, shi l'eka
Chileke. -2 Pyita 1:21

Iphe bụ iphe e deru l'ekwo-opfu Chileke
bẹ shikota l'eka Unme Chileke. Q dù ree
l'egudeje zia ọkpobe-opfu ono; mẹ g'e
gudeje iya goshije nemadzụ eka, o meru ejị;
waa g'e gudeje iya agbazije egomunggo; waa
g'e gude iya mefutaje nemadzụ g'onye
obu bürü onye pfuberu-eka-oto l'iphu
Chileke. -2 Tímoti 3:16

EPFU ANỤ CHILEKE; WAA AGU NVỤ L'IPHE-EJI

“Oo ya bụ l'owa-a g'unu e-pfije anụ
Chileke baa: Gube Nna anyi, bu l'imigwe!
G'e dobe ẹpha ngu iche; Goshinu l'oo
gubedua bụ eze. G'e meje iphe dù ngu
l'uche l'eliphe g'eemeje iya l'imigwe. Nunu
anyi nri ntanụ-a; Nri, a-sujeru anyi eri
mboku-mboku. Gụaru anyi nvụ l'eka anyi
mesweru ngu; G'anyi guru ndu mesweru
anyibedua. Te kwekwa g'anyi nmalahụ
l'iphe ọhutama. Nafutachikwaa anyi g'anyi

ta aba l'eka Onye-Njọ. Kele ọ o ngu bụ eze iphemiphe; Bya abụru ngu nwe ike; nweru akpabiri jasụ le tututu le mịmimi. Nokwa g'o du. Kele o -bụru l'unu agujeru ndu ọzo nvụ l'iphe ejị, ẹphe meru unu; Nna unu, bu l'imigwe a-gụjekwarupho unu nvụ l'ophu unu meru iya. Obenu teke o bụ l'unu ta agujeduru ndu ọzo nvụ l'iphe ejị, ẹphe meru unu; ọ o ya bụ le Nna unu ta byadu aguru unu nvụ l'iphe ejị, unu meru iya."

—Matiyu 6:9-15

GĘ CHILEKE ESHIJE ADZOFUTA Mkpa onye ndzofuta duru mu.

Kele onyemonye mewaru iphe ejị; gude ẹgube ono nafụ onwiya ubvu, du biribiri, Chileke meru g'o kwabę iya. —Romu 3:23

Kereshi nwuhuchiru mu.

Unu nyatakwa iphe nwuru l'ehu Kéreshi. Unu nyatakwa le yebeduia jekwarupho iphe-ehuka. O kwa iphe ejị, ndiphe eme meru g'o gude o jee iphe-ehuka jasụ ọ nwuhu. Anwuhu ono bę ọ nwuhuru akpo lanu sefu eka. O bụru onye ono, pfubetu-eka-oto bę nwuhu-chiru ndu

apfubeduru-eka-oto Ọnwu; k'ophu oo-duta
anyi dupfu Chileke. —1 Pyita 3:18a

**Mkpa g'izimanu iphe-eji
mu lwa mu azu dudu mu.**

Ọo ya bu g'izimanu lwa unu azu.

—Ndu-Ishi-Ozi 3:19a

Mu gudefutaje ekweta nata Jizosu.

Ole iphe bukpo ndu nataru iya nu;
mbu ndu woru onwophe ye iya l'eka;
ndu ono be ọ suwaru g'ephe buru ụnwu
Chileke. —Jionu 1:12

Mu amakaharu me a dzofutaru mu.

Onye yee Nwa iya ono tugbabera buru
nanu be nweakwa ndzu ono.

—1 Jionu 5:12a

“Sua; ge ya gbukwaaru iya unu tororo:
Onye numakpowaru opfu nkiya bya
ekweta k'onye ono, ziru iya ge ya bya
ono nwewa ndzu ojejoje; onye ono ta
byadu apfuru g'e kpee ya ikpe; onye ono
shiwa l'ọnwu bahu le ndzu. ” —Jionu 5:24

Published in numerous languages by World Missionary Press, Inc.,
as God supplies funds in answer to prayer. **For questions or more
information by country, visit: www.wmp-contacts.org**

Onye doru iya ishi bụ
Watson Goodman

Ọ kwa kẹ mmanụ –
G'e te erekwa iya erere

World Missionary Press
PO Box 120
New Paris, IN 46553-0120 USA
www.wmpress.org

12-23

Read booklets online or by App
www.wmp-readonline.org

277/2 Izi HFA